

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет філології й журналістики імені Михайла Стельмаха

Кафедра української літератури

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**«ПОЕЗОТВОРЧІСТЬ ГРИЦЬКА ЧУБАЯ В ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОЦЕСІ
60-80-х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ»**

Студентки 2 курсу групи МУУ
Освітньої програми Середня освіта.
Українська мова і література
Спеціальності 014.01 Середня освіта
(Українська мова і література)
Галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
Ступеня вищої освіти магістра
Лялюк Дарії Сергіївни

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
старший викладач Крупка В.П.

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2020 рік

АНОТАЦІЯ

Лялюк Д. С. Поезотворчість Грицька Чубая в літературному процесі 60-80-х років ХХ століття: магістерська робота/ Дарія Сергіївна Лялюк; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2020. – 89 с.

У магістерській роботі окреслено поетичну творчість Грицька Чубая в контексті літературного андеграунду 70-х років ХХ століття. У першому розділі «Теоретичні основи дослідження поезотворчості Грицька Чубая» окреслено історико-теоретичний аспект літературного андеграунду як мистецького явища, творчість Грицька Чубая в контекстуальному й інтертекстуальному вимірах. У другому розділі «Естетика і поетика творчості Грицька Чубая» охарактеризовано особливості творчої еволюції майстра слова, мотивно-образні параметри його лірики. У третьому розділі «Мовчання як буттєва категорія поезотворчості» висвітлено категорію мовчання як домінуючу художнього світу, обумовлену не лише зовнішніми чинниками, а й внутрішньою потребою, де мовчання є комунікацією з божественним і духовним досвідом.

Ключові слова: літературний андеграунд, інтертекстуальність, творча еволюція, мовчання, музичність поезії.

ANNOTATION

Lialiuik D. S. Poetry of Hrytsko Chubai in the literary process of the 60-80s of the XX century. – Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, 2020.

The master's thesis outlines the poetic work of Hrytsko Chubai in the context of the literary underground of the 70s of the XX century. The first section "Theoretical foundations of the study of poetry Hrytsko Chubai" outlines the historical and theoretical aspect of the literary underground as an artistic phenomenon, the work of Hrytsko Chubai in contextual and intertextual dimensions. The second section "Aesthetics and poetics of Grytsko Chubai creativity " describes the features of the creative evolution of the master of the word, the motive and figurative parameters of poetry. The third section "Silence as a existential category of poetry" highlights the category of silence as the dominant art world, due not only to external factors but also the internal need, where silence is communication with divine and spiritual experience.

Key words: literary underground, intertextuality, creative evolution, silence, musicality of poetry.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ I. Теоретичні основи дослідження поезотворчості Грицька Чубая..	7
1.1. Літературний андеграунд: історико-теоретичний аспект.....	7
1.2. Творчість Грицька Чубая в контекстуальному й інтертекстуальному вимірах.....	11
Розділ II. Естетика і поетика творчості Грицька Чубая.....	22
2.1. Особливості творчої еволюції.....	22
2.2. Мотивно-образні параметри лірики.....	37
2.2.1. Маски й ілюзії.....	37
2.2.2. Сліди й відлуння.....	41
2.2.3. Віддзеркалення і двійництва.....	45
2.2.4. Час і пам'ять.....	47
2.2.5 «Персональна» міфологія.....	50
Розділ III. Мовчання як буттєва категорія поезотворчості.....	55
3.1. Музичність як константа мовчання.....	55
3.2 Симбіоз темряви і мовчання.....	65
Висновки.....	77
Список використаних джерел.....	83

ВСТУП

Актуальність теми. Творчий шлях багатьох молодих українських письменників покоління 60-х років минулого століття починався в нелегких умовах цензурних обмежень та провінційного цькування, тяжко торувався околицями культурно-мистецького й соціального життя через невідповідність їхнього слова ідейно-естетичному канонові соціалістичного реалізму. Цілісне уявлення про це літературне покоління можуть дати лише сучасні дослідження, що ґрунтуються на численних фактах та публікаціях, які раніше були недоступними або маловідомими.

Яскравим свідчення української літератури 70-х років ХХ століття, тобто витісненого покоління, за визначенням Івана Андруся, є літературна діяльність Григорія Чубая (1949 – 1982). Хоча його поетичний доробок не великий за обсягом і вміщається в одну книгу, проте естетична цінність, безперечно, висока. Крім того, пильної уваги потребує проблема з'ясування ролі цього поета в літературно-мистецькому житті. Спогади багатьох діячів тієї епохи переконливо доводять, що він був одним із лідерів незалежного культурно-мистецького руху, гуртував навколо себе середовище, яке теперішні дослідники називають явищем **андеграунду** (нелегальної, підпільної, невизнаної владою культури).

Незважаючи на популярність, якої набула поезія Г.Чубая останнім часом, особливо після видання книги віршів «П'ятикнижжя» в 2015 році, не можна стверджувати, що творчість поета належно досліджена в нашому літературознавстві. Скажімо, ранні твори залишаються малодоступними, оскільки друкувалися в місцевій періодичній пресі Рівненщини.

Треба також відзначити, що поетичні твори та переклади Григорія Чубая одержали схвальні відгуки відомих критиків та письменників, зокрема таких авторитетних, як Іван Дзюба, Микола Вінграновський, Анатолій Жигулін, Микола Ільницький, Костянтин Москалець, Юрій Покальчук, Ярослав Поліщук, Микола Рябчук, Сергій Жадан, Микола Пшеничний. Однак передчасна трагічна смерть, роки заборон та інші фактори вплинули на

незаслужене применшення ролі поета в літературному житті ХХ століття. Оригінальний творчий доробок цього майстра слова цікавий як спроба долання культурних меж, наближення до новітньої європейської поезії, яку Г.Чубай добре знав та перекладав.

Мету магістерської роботи визначено необхідністю підготувати комплексне дослідження творчої спадщини Григорія Чубая, своєрідності його естетики і поетики, а також окреслити місце письменника в літературному й культурному житті другої половини ХХ століття.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- оцінити важливу роль поета в літературно-мистецькому житті свого часу, у формуванні естетичних смаків та поширенні чинників неформальної культури (андеграунду);
- ґрунтовно проаналізувати поетику його творів;
- визначити найважливіші ознаки мотивно-образної системи;
- розкрити зв'язок творчості Г.Чубая з естетичними ідеями шістдесятників та постшістдесятників;
- визначити місце письменника в історії української літератури другої половини ХХ століття.

Об'єктом дослідження стали поетичні твори, художні переклади, листи Григорія Чубая, а також численні спогади про нього, друковані й недруковані, зокрема зафіксовані та зібрані особисто автором.

Предметом роботи вважаємо виявлення індивідуального стилю Григорія Чубая, а також оцінку його творчості на тлі споріднених явищ української культури, зокрема ідейно-культурного руху шістдесятників, що фактично перетворився в рух національного опору. Г.Чубай як поет і творча особистість перебував в епіцентрі цього процесу, формував його засади, був одним із найбільш самобутніх «героїв нашого часу», які зуміли протистояти тоталітарній системі в час неймовірного тиску та репресій.

Теоретично-методологічною основою роботи стали праці І.Борисюк, Т.Гундорової, Н.Данчишина, О.Загороднюк, М.Зубрицької, М.Мамардашвілі,

К.Москальця, С.Павличко, Я.Поліщука, М.Рябчука, В.Топорова, Д.Уліцької, І.Франка, Н.Фрая, К.Г. Юнга та ін.

Методи дослідження. Прагнучи висвітлити творчу постать досліджуваного автора з максимальною повнотою та достовірністю, ми застосували наступні методидослідження: біографічний, типологічний, історико-генетичний, поетикальний. Основоположним вважаємо для роботи принцип культурно-історичного підходу, який спонукає відстежувати світогляд, естетичні погляди та поетику письменника в її природній еволюції, а також неодмінно в контексті 60-х – початку 80-х років ХХ століття.

Наукова новизна роботи. У магістерській роботі досліджується творчість Григорія Чубая в контексті літературно-культурного життя другої половини ХХ ст., даються сучасні літературознавчі оцінки поетичним творам та перекладам, розглядається їх оригінальна поетика. Важливої ваги надаємо також аналізу естетичних переконань та ідей письменника, що так яскраво виявилися в його творчості та сформували неповторно-індивідуальне обличчя поета.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані в літературознавчих студіях для відтворення повноти й структурної цілісності літературного процесу другої половини ХХ століття.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що отримані результати можуть використовуватися у вивченні української літератури у вищій та середній школі, під час укладання спецкурсів із сучасної літератури, написанні дипломних, магістерських, курсових робіт.

Апробація результатів магістерської роботи. Результати магістерського дослідження обговорено і схвалено на засіданні кафедри української літератури факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха. Основні результати роботи апробовані на VII Всеукраїнській науковій on-line конференції з міжнародною участю із серії «Літературні контексти ХХ століття» на тему: «Ігор Костецький і доба».

Публікації. Основні положення й висновки магістерської роботи викладено у 2 публікаціях: «Ти був відлунням голосу...» (Про збірку

«Відлуння голосу» Грицька Чубая) («Літературознавчі студії», Вінниця, 2020), «Художня парадигма поезиторчості Грицька Чубая в андеграунді шістдесятництва» («Філологічні студії», Вінниця, 2020).

Структура та зміст роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи 90 сторінок, із них 81 сторінка основного тексту. Загальна кількість джерел, що подаються у списку використаних джерел, становить 92 позиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Айзенберг М. К определению подполья. Андеграунд вчера и сегодня. Знамя, 1998. № 6. 24 с.
2. Алексеева А. Концептуальність мотиву мовчання в поемі Григорія Чубая «Говорити, мовчати і говорити знову» (у контексті антиколоніального дискурсу 70-их рр. ХХ ст.) // Таїни художнього тексту. 2015. №18. С. 49–55.
3. Андрусак І. Про – птахів, затиснутих дощами, або Що існує – у проміжку між травами // Поети – витісненого покоління / упоряд. і автор передм. Іван Андрусак. Харків : Ранок, 2009. С. 3–39.
4. Андрухович Ю. Андрухович про Грицька Чубая: конспект лекції : [Електронний ресурс] // Читомо. 2014. 17 лютого. Режим доступу: <http://www.chytomo.com/news/andrukhovich-pro-gricka-chubaya-konspekt-lektsii>
5. Андрухович Ю. Антонич Богдан-Ігор [Електронний ресурс] // «Плерома» – часопис з проблем культурології, теорії мистецтва, філософії. Вип. 3, випр. і доповн. / ред. В. Єшкілев. Режим доступу : <http://www.ji.lviv.ua/jilibrary/pleroma/gk-av.htm>.
6. Арутюнова Н. Феномен молчания // Язык о языке : сб. статей / под общ. ред. Н. Арутюновой. Москва : Языки русской культуры, 2000. С.417–436.
7. Байтов Н. Андеграунд вечен – как вечны новации и поиск. Андеграунд вчера и сегодня. Знамя. 1998. № 6. 24 с.
8. Бачук А. Т. С. Еліот у рецепції Грицька Чубая: генетико-контактні та типологічні аспекти // Молодий вчений. 2014. № 6 (2). С. 70–73.
9. Богданов К. Номо Тасенс:Очерки по антропологии молчания. Санкт-Петербург : Изд-во Рус. Христианского гуманитар. ин-та, 1998. 350 с.
10. Бодрийяр Ж. Симулякри і симуляція; пер. з фр. В.Ховхуна. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. 230 с.
11. Бодрийяр Ж. Общество потребления. Его мифы и структуры; пер. с фр., послесл. и примеч. Е. А. Самарской. Москва : Республика : Культурная революция, 2006. 269 с.

12. Борисюк І. Ритуальний діалог у структурі магічного тексту // Традиція і культура. Феномен діалогу: традиція і сучасність : матеріали ІХ Міжн. наук. конф. 19–20 листопада 2010 р. Ч. 2. Київ : [б. в.], 2010. С. 25–27.
13. Віват Г. Філософія мовчання в ліриці Ігоря Калинця // ActaUniversitatisPalackianaeOlomucensis. Olomouc, 2008. Vol. 97. P. 355–359.
14. Вовк Хв. Студії з української етнографії та антропології. Київ : Мистецтво, 1995. 336 с.
15. Гаврилюк Н. «Вертеп» Григорія Чубая як модифікація вертепної драми [Текст] // Слово і час. 2008. № 7. С. 67-76.
16. Гайдеггер М. Гельдерлін і сутність поезії / перекл. з нім. Тараса Возняка // Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. Марії Зубрицької. Львів: Літопис, 2002. С. 250–261.
17. Гайдеггер М. Дорогою до мови / перекл. з нім. Володимир Кам'янець. Львів : Літопис, 2007. 232 с.
18. Гірняк М. Слово і мовчання: самоусвідомлення через іншого (в інтелектуальній прозі В. Домонтовича) // Слово і Час. 2004. № 11. С. 28–36.
19. Гундорова Т. Транзитна культура: Симптоми постколоніальної травми : статті та есеї. Київ : Грані-Т, 2012. 548 с.
20. Гундорова Т. Проявлення Слова: Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. Львів : Літопис, 1997. 300 с.
21. Габор В. Від Джойса до Чубая. Львів : ЛА «Піраміда», 2010. 168 с.
22. Габор В. До історії літературно-мистецького самвидавного журналу «Скриня» // Габор В. Від Джойса до Чубая : есеї, літературно-критичні розвідки та інтерв'ю. Львів : ЛА «Піраміда», 2010. С. 101–106.
23. Габор В. Сум за людиною [Електронний ресурс] // Закарпаття онлайн : Блог : 7.02.2012. Режим доступу : <http://zakarpattya.net.ua/Blogs/92772-Sum-za-liudynoiu>.
24. Данчишин Н. Гуцули і вірш Чубая: 1970–2017 : [Електронний ресурс] // Літературний проект «Книжкова Шафа». 2017. 24 верес. Режим доступу: <https://book-case.in.ua/2017/09/24/гуцули-і-вірш-чубая-1970-2017>

25. Данчишин Н. Поезія Ігоря Калинця, Романа Кудлика та Григорія Чубая у вимірі екзистенціалізму // Південний архів. Херсон, 2017. Вип. LXX. С.16–19.
26. Дзюбак А. Світло і сповідь Грицька Чубая [Текст] // Нова газета. 2013. 10 жовтня. С. 16.
27. Еліаде М. Трактат з історії релігій; перекл. Олексія Панича. Київ : Дух і Літера, 2016. 520 с.
28. Еліот Т. С. Вибране. Київ : Дніпро, 1990. 198 с.
29. Єшкілев В.Андеграунд [Електронний ресурс] // «Плерома» – часопис з проблем культурології, теорії мистецтва, філософії. Вип. 3, випр. і доповн. / ред. В. Єшкілев. Режим доступу : <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/pleroma/gk-av.htm>.
30. Єжижанська Т. Мовчання як комунікативна одиниця в художньому тексті : [Електронний ресурс] // WEB-ресурс науково-практичних конференцій. – IV Міжнар. наук.-практ. конф. «Освітній процес: погляд ізсередини» (29–30 листопада 2010 р.) Режим доступу: http://www.confcontact.com/20102911/5_ezhizh.htm
31. Загороднюк О. «Безплідна земля» Т.С. Еліота та «Відшукування причетного» Г. Чубая як модерні спроби міфотворчості // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2018. Вип. 67. С. 154–165.
32. Загороднюк О. «Все, що видиме, мертво»: оманливість мови і правдивість мовчання у творчості Григорія Чубая // Наукові записки Тернопільського національного пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство. 2014. № 39. С. 82–86.
33. Загороднюк О. Досвід мовчання: аналіз двох поезій Григорія Чубая // Spheres of Culture: Journal of Philological, Historical, Social and Media Communication, Political Science and Cultural Studies. 2014. Vol. IX. P. 122–127.
34. Зубрицька М. Homo legens: Читання як соціокультурний феномен. Львів : Літопис, 2004. 352 с.
35. Зубрицька М. Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. Львів : Літопис, 1996. 633 с.

36. Калинець І. Підсумовуючи мовчання. Мюнхен: Сучасність, 1971. 93 с.
37. Кауфман В. Грицько Чубай і Львів // Чубай Грицько. Плач Єремії. Львів : Кальварія, 1998. С. 300–304.
38. Кох Ю. Віднайдені файли // Чубай Грицько. Плач Єремії. Львів : «Кальварія», 1998. С. 253–263.
39. Кравець Д. Чубай з роду гетьманів : монографія. Рівне : Волинські обереги, 2007. 300 с., іл.
40. Крістева Ю. Полілог; перекл. з фр. Петра Тарашука. Київ : Юніверс, 2005. 480 с.
41. Лебединцева Н. Поезія на межі тривання: зупинений час у художньому світі Михайла Григоріва // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2014. Вип. 60. С. 284–292.
42. Левицький В. Від «Лаври на фоні світанку» до «Світанкової дівчини у вечірньому трамваї»: поетика пуанта Г. Чубая // Слово і час. 2009. №3. С. 64–69.
43. Левицький В. Good-bye, Чубай? : [Електронний ресурс] // ЛітАкцент. 2008. 2 лип. Режим доступу:<http://www.litakcent.com/2008/07/02/vjacheslav-levyuskyj-good-bye-chubaj>
44. Лишега О. Великий міст : вірші [Електронний ресурс]. Львів : ЛА «Піраміда», 2012. 157 [1] с. 157–158.
45. Лорка Ф. Лірика; перекл. з ісп. і прим. М. Лукаша. Київ : Вид-во худож. літератури «Дніпро», 1969. 320 с.
46. Лучук О. Григорій Чубай // Сто років юності: Антологія української поезії ХХ ст. в англomовних перекладах – A Hundred Years of Youth: A Bilingual Anthology of 20th Century Ukrainian Poetry / упоряд. Ольга Лучук і Михайло Найдан. Львів: Літопис, 2000. С. 812.
47. Малетич Н. Ми пам'ятаємо. Грицько Чубай : [інтерв'ю з Галиною та Соломією Чубай] : [Електронний ресурс] // Zaxid.net. 2010. 11 черв. Режим доступу:https://zaxid.net/mi_pamyatayemo_grytsko_chubayn1104378

48. Малиновский Б. Магия, наука и религия; пер. с англ. Москва : Рефл-бук, 1998. 304 с.
49. Мамардашвили М. Психологическая топология пути. Санкт-Петербург : Журнал «Нева», 1997. 556 с.
50. Мачадо А. Вибрані поезії [Електронний ресурс]; переклад з ісп., прим. Олени Курченко ; передм. Хуан де Діос Луке Дуран (Juan de Dios Luque Durán). Київ : Компас, 2000. 64 с. Режим доступу: http://ae-lib.org.ua/texts/machado_poetry_by_kurchenko_ua.htm#3-177.
51. Мачадо А. Вибрані поезії : у перекладах Григорія Латника. Львів : Кальварія, 2013. 160 с.
52. Могильний А. Київські контури : вибране / Аттила Могильний. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2013. 208 с.
53. Моренець В. Слово, що випало з мовчання філософів // Слово і час. 1997. № 4. С. 45–53.
54. Москалець К. Воскресіння чаю // Москалець К. Людина накрижині : літературна критика та есеїстика. Київ : Критика, 1999. С. 85–106.
55. Москалець К. Гра триває: Літературна критика та есеїстика. Київ : Факт, 2006. 240 с.
56. Москалець К. Поезія Григорія Чубая // Чубай Г. П'ятикнижжя. Львів : Вид-во Старого Лева, 2013. С. 5–27.
57. Москалець К. П'ять медитацій на «Плач Єремії» [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://ukrcenter.com/Література/Костянтин-Москалець/51329-1/Пять-медитацій-на-ПЛАЧ-ЄРМІЇ>.
58. Неборак В. Остання поема Грицька Чубая : [Електронний ресурс] // Zbuc. 2013. 23 жовт. Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/14456>
59. Ніцше Ф. Народження трагедії з духумузики (фрагменти) / перекл. Івана Герасима // Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. Марії Зубрицької. Львів : Літопис, 1996. С. 55–70.
60. Ортега-і-Гассет Х. Дегуманізація мистецтва. Вибрані твори. Київ : Основи, 1994. С. 238–272.

61. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ : Либідь, 1999. 447 с.
62. Пастух Т. Київська школа поетів та її оточення: (модерні стильові течії української поезії 1960–90-х років). Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 710 с.
63. Поліщук Я. Мовчання і письмо : [Електронний ресурс] // Незалежний журнал «Річ», 2010. Режимдоступу: http://www.ri4.lviv.ua/index.php/rubric=studios&subrubric=word_about_word&id=276
64. Поліщук Я. Феномен Грицька Чубая : [Укр. поет.] // Дивослово, 2000. № 7. С. 13-16.
65. Прохасько Т. Одної і тої самої. – Чернівці : Книги – ХХІ; MeridianCzernowitz, 2013. 240 с.
66. Рябцев Ю. Хрестоматия по истории русской культуры: Вторая половина XX в. Москва, 2004. 272 с.
67. Рябчук М. – Ми помрем не в Парижі...|| : [передмова] // Вісімдесятники: Антологія нової української поезії / упоряд. Ігор Римарук. Едмонтон : CIUSPress, 1990. С. XI–XVIII.
68. Рябчук М. Повернення Григорія Чубая // Чубай Г. Говорити, мовчати і говорити знову. Київ, 1990. С. 3–5.
69. Славянские древности. Этнологический словарь / под ред. Н.И.Толстого. Т. 2. Москва : Международные отношения, 1999. 704 с.
70. Стус В. Палімпсест: Вибране. Київ : Факт, 2006. 432 с.
71. Ткаченко А. Мистецтво слова (Вступ до літературознавства). Київ : ВПЦ «Київський університет», 2003. 448 с. 352.
72. Топоров В. Пространство и текст // Текст. Семантика и структура : сб. статей / отв. ред. Т. В. Цивьян. Москва : Наука, 1983. С. 227–285.
73. Уліцька Д. Феноменологічна філософія літератури /переклад С.Яковенка // Література. Теорія. Методологія / упоряд. Д. Уліцька. Київ: ВД Києво-Могилянська академія, 2008. С. 38–56.
74. Фрай Н. Великий код: Біблія і література / переклад з англ.Ірини Старовойт. Львів: Літопис, 2010. 360 с.

75. Франко І. Із секретів поетичної творчості // Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах. Київ : Наук. думка, 1981. Т. 31. С. 45–119.
76. Храпченко М. Горизонты художественного образа. Москва: Худож. л-ра, 1982. 334 с.
77. Чаплигін О. Творчий потенціал людини як предмет соціально-філософської рефлексії : автореф. дис. ... д-ра філософ. наук : 09.00.03; Харк. військ. ун-т. Харків, 2002. 31 с.
78. Чернець Л. Види образу в літературном произведеніи // Филол. науки, 2003. № 4. С. 28–45.
79. Чернець Л. Літературные жанры : (пробл. типологии и поэтики). Москва : Изд-во МГУ, 1982. 192 с.
80. Черняхович Т. Творча еволюція Володимира Одоевського : (пробл. методу) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.02; Одес. держ. ун-т ім. І. Мечникова. Одеса, 1996. 16 с.
81. Чеховський О. Ментальність українців і пісня // Дивослово. 1996. № 12. С. 20–22.
82. Чижевський Д. Історія української літератури : (від початків до доби реалізму). Тернопіль : Презент, 1994. 480 с.
83. Чубай Г. З весни – у вічність // Чубай Г. Плач Єремії. Львів: Кальварія, Мистецьке об'єднання «Дзига», 1998. С. 305–310.
84. Чубай Г. Говорити, мовчати і говорити знову : вірші; авт. вступ. ст. М. Рябчук. Київ : Молодь, 1990. 144 с.
85. Чубай Г. Переклади // Чубай Г. Плач Єремії ; передм. І. Дзюби /Грицько Чубай. Львів : Кальварія, 1998. С. 217–247.
86. Чубай Г. Плач Єремії : (поезія, переклади, спогади). Львів : Кальварія, Мистецьке об'єднання «Дзига», 1998. 319 с.
87. Чубай Г. П'ятикнижжя. Львів : Вид-во Старого Лева, 2013. 256 с.
88. Юнг К. Архетипи і колективне несвідоме. Львів: Астролябія, 2013. 599 с.

89. Kowalczyk J. Artyści z kategorii teatr : Tadeusz Różewicz [Źródło elektroniczne] // Culture.pl. lipiec, 2013. Dostęp : <http://culture.pl/pl/tworca/tadeuszrozewicz>.
90. Kunz T. Trwanie poza poezją : [Електронний ресурс]. 2011. Режим доступу: <http://www.miesiecznik.znak.com.pl/1126/calosc/trwanie-poz-poieza>
91. Picard M. The World of Silence. Chicago: Regnery, 1989. 232 p.
92. Staff L. Rzęsa (wiersz klasyka) [Źródło elektroniczne]. Dostęp : <http://literatura.wywrota.pl/wiersz-klasyka/24806-staff-leopold-rzesa.html>